

Fotògrafs de barri

“Se retrata desde las 8 de la mañana hasta las 2 de la madrugada”

Els fotògrafs de barri han estat i són el complement ideal dels fotògrafs reconeguts i d'aquells que es dediquen a la premsa gràfica i al periodisme i que recullen la imatge dels grans personatges i dels esdeveniments que són notícia més enllà dels límits del barri. Sense la seva feina no hauria estat possible conèixer com eren i com vivien els nostres veïns. Les seves fotografies de “bodas, bautizos y comuniones” i també de fàbriques, treballadors i grups escolars són un material gràfic de primera magnitud que posa de manifest usos i costums d'una època.

Aquest article és un petit homenatge als fotògrafs del barri del Poblenou, que, des de finals del segle XIX, quan la fotografia es va convertir en un negoci, fins als anys vuitanta del segle XX, amb la seva feina diària —segons a nuncis de l'època: des de les vuit del matí fins a les dues de la matinada— i la seva professionalitat ens han deixat un testimoni gràfic del dia a dia.

Les dades que tenim de la seva vida i de la seva feina són molt minses i s'han extret en bona part dels gravats que duïen en el dors les seves fotografies i dels anuncis publicats a les revistes del barri, els butlletins d'associacions i els programes de festa major. Hem d'agrair també la sensibilitat de les germanes prop i etàries de la botiga La Formiga, de Bellver de Cerdanyola, que han guardat amb cura —quan el més fàcil hauria estat llençar-les a les escombraries— i durant molt de temps una gran quantitat de fotografies familiars del fotògraf Rovira que havien arribat a les seves mans casualment, sense tenir cap relació de parentiu amb la família Rovira, i que, després de moltes voltes, han tornat al barri del Poblenou.

Josep Rovira va ser el fotògraf dels esdeveniments familiars dels poblenovins. Seves són la majoria de fotografies que es conserven del barri de principis del segle XX, en especial comunions i casaments; totes eren fotos d'estudi. A la fotografia l'estudi al carrer de Sant Pere, 100 (avui Marià Aguiló), l'any 1920

Josep Rovira

El primer dels grans fotògrafs de barri, per ordre cronològic, és Josep Rovira. Tenia l'estudi, a principis del segle XX, i molt probablement l'habitatge als baixos del carrer de Sant Pere, 100 (avui, Marià Aguiló). Des dels inicis va tenir diverses sucursals als barris de Sant Andreu i el Clot. L'any 1918, sembla que va traslladar l'estudi al passeig del Triomf (rambla del Poblenou), on va coincidir, almenys en la seva situació, amb l'estudi Raphael. En aquesta època, les possibilitats de reproducció que oferia eren moltes i ben variades — bromur, sèpia, a l'oli, pastel, aquarel·les i esmalts — i s'anunciava sense cap pudor com: “Casa exclusiva para ampliaciones de todos los tamaños — la más importante de España”. Per a un concurs fotogràfic organitzat el 1919 per l'Ateneu Democràtic Regionalista del Poblenou del carrer de Wad-ras, 208 (avui, Doctor Trueta), sabem que Josep Rovira era soci de l'Ateneu i membre del jurat del concurs. També l'hem trobat en una llista de socis de

l'estudi del carrer de Marià Aguiló, 100, i del carrer de Sant Andreu, 207.

L'any 1932, amb el nom de Foto-Art Rovira, el trobem definitivament instal·lat al carrer de Sant Pau, 8, i ja no figura en el revers de les seves fotografies cap altra sucursal. D'aquesta època és el famós eslògan publicitari: “Se retrata desde las 8 de la mañana hasta las 2 de la madrugada”.

Josep Rovira va ser el fotògraf dels esdeveniments familiars dels poblenovins. Seves són la majoria de fotografies que es conserven del barri de principis del segle XX, en especial comunions i casaments; totes eren fotos d'estudi. La seva especialitat van ser els retrats. A Catalunya, a finals del segle XIX, la paraula *fotògraf* era sinònim de *retratista*. Sembla que gràcies a la fotografia va fer fortuna, ja que dues de les seves descendents, les germanes Rosita i Carmen Rovira, van participar en competicions de tir amb arc als anys cinquanta, quan aquest esport estava restringit a les classes més adinerades.

Raphael

És sens dubte el fotògraf que ha tingut més presència al barri, des de les primeres notícies que en tenim, l'any 1920, per mitjà del revers d'una de les seves fotografies on s'anunciava com a casa especialitzada en ampliacions i retrats de nuvis, fins al seu tancament definitiu l'any 1990. Per tant, ha estat un reflex de molts dels canvis soferts pel barri i els seus habitants i abasta més de la meitat del segle XX, amb presència des d'abans de l'Exposició Internacional del 1929 fins pocs anys abans de la celebració dels Jocs Olímpics.

L'estudi principal va estar situat sempre en els baixos d'un edifici projectat per l'arquitecte modernista Josep Puig i Cadafalch, a la rambla del Poblenou, prop del carrer de Llull,

amb sucursals al carrer d'Aragó i l'avinguda Meridiana, al barri del Clot. La seva proximitat a la comissaria de policia situada al número 51 de la Rambla va fer que ostentés gairebé el monopoli de les fotos carnet, com queda palès en un anunci publicat en el butlletí del Club del Jubilado Taulat Poble Nou de l'any 1978, on ofería la possibilitat de fer tota classe de carnets amb lliurament en 15 minuts. En aquesta època, el nom havia perdut la hac i era Fotografia Rafael.

Júpiter

La primera notícia que tenim de l'estudi de fotografia Júpiter és un anunci publicat en el programa de la Festa Major de l'any 1956, on el seu nom oficial era Laboratorio Fotográfico

Sense la seva feina dels fotògrafs de barri no hauria estat possible conèixer com eren i com vivien els nostres veïns. Les seves fotografies de "bodas, bautizos y comuniones" i també de fàbriques, treballadors i grups escolars són un material gràfic de primera magnitud que posa de manifest usos i costums d'una època.

Júpiter, situat al carrer de Lope de Vega, 52, i a càrrec de José Consuegra. La casa ofería als seus clients una moderníssima instal·lació per a tota mena de revelatges i —el que és més sorprenent per a l'època— "pel·lícules de afilmar [sic] cine amateur", i s'anunciava com "fotógrafo patentado en ceremonias y otros actos, etc.", en tota la localitat del Pueblo Nuevo".

L'any 1970 figura a la mateixa adreça amb un nou nom, Reportajes Júpiter, i un nou responsable, J. Escala, que va portar l'estudi fins al seu tancament definitiu. Durant la dècada dels anys setanta s'anunciava regularment a la revista poblenovina *Quatre Cantons*.

El gruix de les fotografies realitzades per l'estudi Júpiter correspon a actes oficials, partits de futbol i activitats incloses en la festa major del barri, a banda de les típiques instantànies de bateigs, comunions i casaments.

Al tres fotògrafs del barri han estat Foto Radium, a la rambla del Poblenou, 9-11; el fotògraf de la revista *Poblenou*, Albalat —tots dos a la dècada dels anys vint—; Fotos Espes, al passatge d'Alsina, 17; J. Nieto, al carrer de Lope de Vega, 30, especialista en noces, bateigs i comunions, i Roura, conegut popularment com "l'Acarava", situat a la rambla del Poblenou, 18, i especialitzat en fotos carnet, a la dècada dels anys cinquanta i seixanta.

JORDI FOSSAS BONJOCH

